

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Факультет інженерно-педагогічної освіти
Кафедра технологічної освіти

ДИЗАЙН ОДЯГУ

Навчальний посібник

Укладач Харитонова В. В.

Умань
Візаві
2019

УДК 687.01
Д44

Рецензенти:

Оршанський Леонід Володимирович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Титаренко Валентина Петрівна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Побірченко Олена Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол №7 від 17 грудня 2019 р.)*

Д44 Дизайн одягу : навч. посіб. / уклад. В. В. Харитонова. – Умань : Візаві, 2019. – 109 с.

У посібнику розглядаються питання виникнення та розвитку дизайну, його значення в процесі проектування одягу, розкрито особливості та зміст художньо-конструкторської діяльності, методи роботи дизайнера під час проектування і виготовлення швейних виробів. Посібник може бути корисним вчителям трудового навчання та технологій, студентам, магістрам, широкому колу читачів, яких цікавлять питання створення одягу.

УДК 687.01

© Харитонова В. В., 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВИ ДИЗАЙНУ.....	
1.1. Виникнення та розвиток дизайну.....	6
1.2. Дизайн у сучасному світі.....	16
2. ДИЗАЙН КОСТЮМА.....	
2.1. Костюм як об'єкт дизайну.....	20
2.2. Особливості проектування одягу.....	26
3. ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНІ ОСНОВИ ТВОРЧОСТІ ДИЗАЙНЕРА.....	
3.1. Художній образ в дизайні одягу.....	30
3.2. Джерела та особливості творчості дизайнера.....	32
4. ПРИЙОМИ І МЕТОДИ ТВОРЧОСТІ ДИЗАЙНЕРА....	
4.1. Процес створення костюму.....	51
4.2. Методи проектування.....	53
4.3. Тенденції розвитку дизайну одягу.....	61
5. ХУДОЖНІ СИСТЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ.....	
5.1. Проектування одиничних виробів та серії виробів.....	64
5.2. Проектування комплекту.....	67
5.3. Проектування ансамблю.....	72
5.4. Проектування колекцій	77
ДОДАТКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	107

ПЕРЕДМОВА

Створення сучасного одягу потребує різносторонньої діяльності та великого мистецтва, неодмінно пов'язане зі знаннями про моделювання, конструювання, художнє оформлення швейних виробів, технології швейного виробництва, адже всі ці процеси взаємопов'язані та є послідовними етапами створення сучасного одягу. Проектування швейних виробів вдосконалюється разом із розвитком швейної та текстильної промисловості, а також іншими дотичними галузями виробництва. Асортимент одягу постійно розширюється, змінюється та поповнюється завдяки виробництву нових видів матеріалів, виникненню нових технологій та професій, нових естетичних вимог.

Удосконалення процесу проектування та виготовлення швейних виробів значною мірою залежить від обізнаності фахівців з питань художнього конструювання. Сьогодні все більше зростають вимоги до якості одягу, критерієм якого виступає дизайн (художнє конструювання). Все це диктується законами ринку і жорсткої конкуренції, вимагає глибоких знань і творчого підходу до справи.

Дизайн одягу як елемент проектної культури спрямований сьогодні на формування нових естетичних потреб, нової культури споживання і, зрештою, на формування гармонійної особистості. Нове розуміння взаємодії людини і одягу висуває на перший план можливість самореалізації індивідуальності. Велика різноманітність стилів, форм, силуетів, з яких кожний може вибрати те, що підходить саме йому, дає можливість самому брати участь в творчому процесі створення костюма.

Важко переоцінити ту роль, яку грає одяг в нашому житті. Він виконує не тільки свою цільову функцію (функцію

призначення) як засіб захисту людини від несприятливих дій навколишнього середовища, але й великою мірою впливає на всю багатогранну життєдіяльність людини. Своєю художньою виразністю одяг яскраво відображає стан і тенденції розвитку художнього стилю наочного середовища епохи.

Неоціненна роль одягу як об'єкту дизайнерської діяльності. Зі змінами, що відбуваються в життєдіяльності людини, з розвитком науки, техніки, культури роль одягу не зменшується, а все більш зростає. Під впливом багатьох чинників послідовно удосконалюється якість його конструктивного устрою і художньо-композиційної розробки. Він більш повно відповідає вимогам, обумовленим його функцією призначення, більш зручний і надійний в експлуатації, більш повно задовольняє особистісні вимоги споживачів.

В даному посібнику розглядаються питання виникнення та розвитку дизайну, його значення в процесі проектування одягу, розкрито особливості та зміст художньо-конструкторської діяльності, методи роботи дизайнера під час проектування і виготовлення швейних виробів. Посібник знайомить з теоретичними основами розробки різних художніх систем одягу – модель, серія, ансамбль, колекція. Сподіваємося, що вивчення даних питань відкриє перед читачами нові можливості у набутті необхідних знань для проектування та виготовлення якісного одягу, допоможе розвинути творчий потенціал.

1. ОСНОВИ ДИЗАЙНУ

1.1. Виникнення та розвиток дизайну

В основі будь-якого промислового виробництва лежить проектна діяльність, що нерозривно пов'язана з поняттям дизайну. Сислове коріння терміну «дизайн» походить від латинського *designare* – визначати, позначати. Італійське «*disegno*» з часів Ренесансу значило проекти, малюнки, а також основоположні ідеї. У Англії поняття «*design*» означає проектувати, креслити, замислювати.

Для визначення дизайнерської діяльності в різних її аспектах і проявах разом з терміном «дизайн» вживається ще і термін «художнє конструювання». Таким чином, терміни «художнє конструювання» і «дизайн» трактуються як ідентичні. Під ними розуміють новий творчий метод проектування промислових виробів, запровадження якого повинне забезпечити високу якість продукції. Його специфічною особливістю є єдність утилітарних та естетичних принципів. Під утилітарними розуміють користь, функціональність, технологічність та економічність, а під естетичними – красу, витонченість, виразність та образність. Обидва ці поняття взаємопов'язані, причому утилітарне у більшості випадків залишається визначаючим і домінуючим.

Сьогодні існує декілька точок зору щодо сфери застосування дизайну. Так, художники відносять його до сфери мистецтва, архітектори – до сфери архітектурно-художньої діяльності, інженери – до сфери техніки. Але є істотна відмінність між мистецтвом і дизайном: дизайн орієнтований на вирішення нових завдань, продиктованих реальними потребами людини і суспільства, а не на створення художнього варіанту існуючого типу виробу, як в прикладному мистецтві. Дизайн – це

особливий вид мистецтва, який створює наочний світ, а не зображає його.

Прослідкуємо шлях розвитку дизайну як виду професійної діяльності і його вплив на розвиток виробництва.

Передісторія дизайну йде корінням в початок людської історії взагалі. Усюди, де людина піклувалася про зовнішній вигляд своїх речей, організовувала з них свій навколишній світ, формувалися передумови виникнення дизайну. Проте, для формування дизайну в сучасному його розумінні були необхідні певні умови, потреби і установки.

Промислова революція кінця XVIII століття і початку XIX століття призвела до заміни мануфактурного ремісничого виробництва крупною машинною промисловістю, появи нового, по суті технічного світу, до масового виробництва наукоємної техніки, різноманітних дешевих і високоякісних товарів. Історики виділяють три основні етапи в промисловій революції, поява машин в текстильному виробництві, винахід парової машини, застосування машин в машинобудуванні.

У 1733 році в текстильному виробництві в Англії з'явився перший винахід, що дав поштовх до технічної революції, – ткацький верстат Джона Клея, що звільнив ткача від ряду ручних операцій. Це значно підвищило продуктивність праці і об'єм шерстяних і льняних тканин, що випускалися.

У 1765 році Джеймс Харгрівс винайшов механічну прядильну машину «Джені» (яку назвав на честь своєї дочки). На перших прядильних фабриках в Англії використовували водяні двигуни, а прядильні машини отримали назву ватермашини.

Початок «століття пари» визначив винахід Джеймсом Уаттом в 1765 році універсального парового двигуна, а в 1769 році він отримав патент на свій винахід. Це стало могутнім поштовхом для промислової революції. У промисловості з'явилося надійніше джерело енергії, яке не прив'язувало її до певного географічного розташування, як кінетичні джерела енергії – вода і вітер.

Винахід парового двигуна привів в рух верстати, кораблі, екіпажі і т. і. В 1804 році в Англії виготовлений перший паровоз, в 1807 – пароплав, в 1851 році в Парижі – аеростат з паровим двигуном, в 1887 в Росії – перший гусеничний трактор. Революційним винаходом, що кардинально вплинув на розвиток виробництва, став конвеєр. Зазвичай цей винахід пов'язують з ім'ям Генрі Форда (1863–1947), який першим організував конвеєрне виробництво автомобіля. Але ідея розподілу праці на окремі операції і виконання однотипних виробів за спеціальними лекалами з'явилася набагато раніше. Першим відкрив шлях масовому виробництву складної техніки американець Елі Уїтні в 1801 році, організувавши виробництво мушкетів. Форд розвинув його ідею і поставив на потік виробництво дешевого «народного автомобіля».

Великі відкриття у фізиці і хімії, що належали французьким фізикам Кюрі, англійському вченому Резерфорду і Альберту Ейнштейнові – розробникові теорії відносності, послужили початком нового етапу в розвитку технічних наук, інженерних методів створення нової техніки. Великому винахідникові Томасу Едісону (1847–1931) належить винахід фонографа, телеграфу і так далі – всього 1093 патенти. Двигун внутрішнього згорання – не менш революційний винахід, ніж колесо. Людина отримала компактний і ефективний механізм, здатний приводити в рух найрізноманітніші транспортні засоби.

Отже, застосування в техніці наукових відкриттів, отриманих на межі ХІХ–ХХ століть, призвело до створення технічних пристроїв і технологій, які назвали наукоємними і